

Banker i Sverige

Faktablad om svensk bankmarknad

Innehåll

Den svenska finansmarknaden	Blad 1
Bankstrukturen	Blad 2
Bankernas inlåning och utlåning	Blad 3
De stora bankkoncernerna	Blad 4
Banker i Sverige	Blad 5
Bostadsinstitut	Blad 6
Övriga kreditmarknadsföretag	Blad 7
Sparande	Blad 8
Fondbolag	Blad 9
Bank via internet	Blad 10
Betalningar	Blad 11

Kontaktperson Johan Hansing
e-post johan.hansing@bankforeningen.se
tel. 08-453 44 42

Svenska Bankföreningen

Den svenska finansmarknaden

Finanssektorns samhällsfunktion

Effektiva och pålitliga system för sparande, finansiering, betalningsförmedling och riskhantering är av grundläggande betydelse för Sveriges ekonomiska välfärd. Dessa system sköts av banker och andra kreditinstitut, försäkringsbolag, värdepappersföretag och övriga företag inom den finansiella sektorn. De finansiella företagen svarar för drygt fyra procent av landets samlade produktion, uttryckt som BNP. I dessa företag arbetar fler än 90 000 personer, vilket motsvarar ungefär två procent av det totala antalet sysselsatta i landet.

Grupper av företag

De finansiella företagens totala balansomsättning år 2002 var nära 8 000 miljarder kronor. De tre största grupperna av företag på den svenska finansmarknaden är banker, bostadsinstitut och livförsäkringsbolag. Även fondbolagen och de statliga AP-fonderna är viktiga aktörer på marknaden. Bankernas andel av den totala balansomslutningen på finansmarknaden var nära 42 procent vid utgången av år 2002.

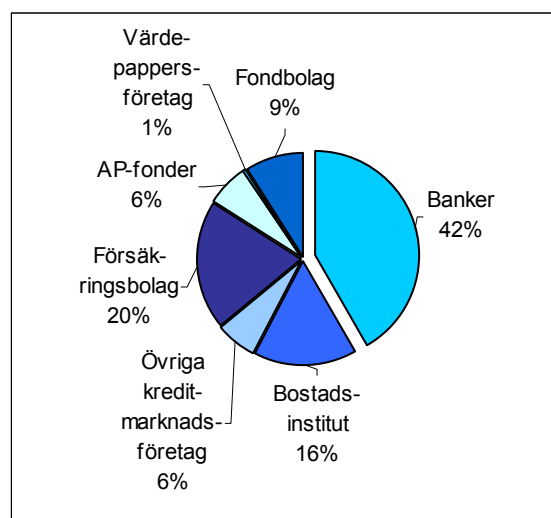
Marknadsförändringar

Finanssektorn har växt snabbt under den senaste tioårsperioden. De etablerade företagen har utvidgat sin verksamhet samtidigt som många nya företag har etablerat sig på marknaden. En viktig förändring har varit branschglidningen mellan bank- och försäkringsverksamhet. Den har medfört att samtliga stora banker i dag har verksamhet inom livförsäkringsområdet och att många av de stora försäkringsbolagen har egna banker.

En annan förändring är att bankkunderna i allt högre grad använder internet och telefon i sina kontakter med banken. De nya distributionsätten har möjliggjort utvecklingen av nya tjänster och har, genom etableringen av nya

banker, ökat konkurrensen på bankmarknaden. Vidare har fondsparande och försäkringssparande sedan början av 1990-talet utvecklats till viktiga sparformer samtidigt som traditionellt banksparande minskat i betydelse. Över 85 procent av befolkningen har en del av sitt sparande i fonder eller aktier, vilket är en internationellt sett mycket hög andel.

Aktörer på svenska finansmarknaden, december 2002¹

Källa: Sveriges Riksbank

¹ Finansiella företag i Sverige. Andel av balansomslutningen (placeringstillgångarnas marknadsvärde för försäkringsbolag, AP-fonder och fondbolag).

Bankstrukturen

Antal banker

Det finns fyra huvudkategorier av banker på den svenska marknaden: svenska bankaktiebolag, utländska banker, sparbanker och medlemsbanker. Vid utgången av år 2002 fanns det totalt 128 banker i Sverige. Sedan början av 1990-talet har antalet svenska bankaktiebolag och utländska banker ökat kraftigt – från totalt cirka 15 till närmare 50.

Svenska bankaktiebolag

De svenska bankaktiebolagen kan i sin tur delas in i tre kategorier. Den största utgörs av de fyra stora bankerna FöreningsSparbanken, Handelsbanken, Nordea och SEB. Dessa fyra banker har en stark position inom flertalet delmarknader på den finansiella marknaden och står för mer än 80 procent av den totala balansomslutningen på marknaden. Vid sidan av de fyra stora bankerna finns ett stort antal svenskägda, mindre bankaktiebolag med skiftande verksamhetsinriktning och ägarstruktur. En del av dessa är sparbanker som ombildats till bankaktiebolag, ofta med FöreningsSparbanken som delägare. Av de övriga svenska bankaktiebolagen är flertalet etablerade under de senaste sju-åtta åren. De är koncentrerade på privatkundsmarknaden och distribuerar sina tjänster huvudsakligen genom internet och telefon. Några av de senast etablerade bankerna är ICA Banken, Resurs Bank och Forex Bank.

Utländska banker

De första utländska banketableringarna i Sverige skedde år 1986 då det blev tillåtet för utländska banker att starta dotterbolag i Sverige.

Under några år i samband med finanskrisen minskade antalet utländska banker i Sverige men efter att det 1990 blev tillåtet för utländska banker att öppna filialkontor har antalet stigit till 22 i slutet av år 2002. Flertalet utländska banker är inriktade på företagsmarknaden och på värdepappersmarknaden. Den största utländska banken i Sverige är Danske Bank, som genom förvärvet 1997 av Östgöta Enskilda Bank och etableringen av så kallade provinsbanker nu är den femte största banken i Sverige.

Sparbanker

Det finns vidare ett stort antal fristående sparbanker i Sverige. Dessa är i allmänhet små och är enbart verksamma på regionala eller lokala marknader. Flertalet sparbanker har ett omfattande samarbete med FöreningsSparbanken, innebärande bland annat ett tekniskt samarbete och ett gemensamt utbud av produkter och tjänster.

Antal banker i Sverige

Typ av bank	2000 (dec)	2002 (dec)
Svenska bankaktiebolag	22	27
- varav stora svenska banker	4	4
- varav ombildade sparbanker	9	11
- varav övriga svenska bankaktiebolag	9	12
Utländska banker	21	22
- varav dotterbolag	2	1
- varav filialer	19	21
Sparbanker	79	77
Medlemsbanker	2	2
Totalt	124	128

Källa: Finansinspektionen

Bankernas inlåning och utlåning

Inlåning och utlåning

Bankernas kärnverksamhet är att ta emot inlåning och lämna krediter. Vid slutet av år 2002 uppgick bankernas inlåning från allmänheten, dvs. i huvudsak hushåll och icke-finansiella företag, till 1 242 miljarder kronor. Den största delen av inlåningen, cirka 42 procent, kommer från svenska hushåll. Svenska företag svarade för cirka 32 procent av inlåningen och utländsk allmänhet för cirka 22 procent. Sett i ett femårsperspektiv har företagens andel av inlåningen ökat medan hushållens andel minskat. Under de senaste två åren året har dock hushållens banksparande ökat efter en längre tids nedgång.

Utlåningen från bankerna har ökat kraftigt under senare år och uppgick i slutet av år 2002 till 1 360 miljarder kronor. 47 procent av utlåningen till allmänheten går till svenska företag medan hushållen och utländska låntagare står för 21 respektive 27 procent.

Räntesättning

Bankernas räntesättning av såväl inlåning som utlåning är i hög grad beroende av de räntor som gäller på penningmarknaden. Andra faktorer som påverkar räntenivån är låntagarens kreditvärdighet, konkurrensen mellan olika kreditinstitut och konkurrensen mellan olika sparformer. Bankernas genomsnittliga inlånings- och utlåningsräntor har visat en klart nedåtgående trend sedan början av 1990-talet. Även räntemarginalen, dvs. skillnaden mellan den genomsnittliga utlånings- och inlåningsräntan, har minskat under hela perioden.

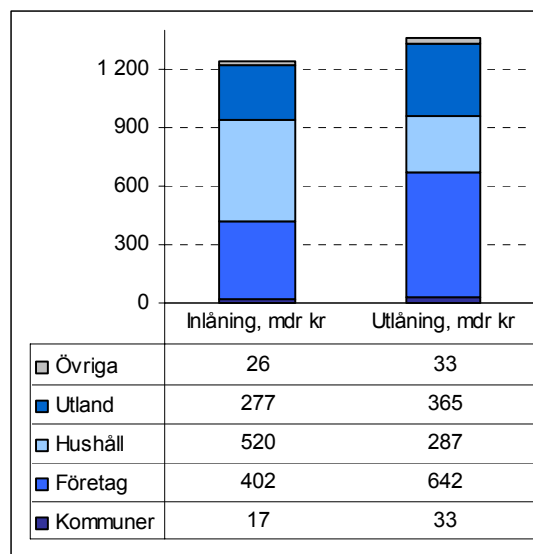
Betalningsförmedling

En annan viktig uppgift för bankerna är att förmedla betalningar. Det svenska betalningssystemet, med bland annat bankgirot och postgirot, är tekniskt sett välutvecklat och utmärks av en hög effektivitet. Det innebär att betalningar genomförs snabbt, säkert och till låga kostnader.

Riskspridning

En tredje viktig uppgift är att erbjuda företag och privatpersoner möjlighet att minska, omfördela och sprida risker, till exempel genom att erbjuda handel i termins- och optionskontrakt.

Bankernas inlåning från och utlåning till allmänheten, december 2002

Källa: Sveriges Riksbank

De stora bankkoncernerna

Svenska bankkoncerner

Under det senaste decenniet har de stora svenska bankerna utvecklats till finansiella koncerner med betydande internationell verksamhet. Utvecklingen har bestått dels i att verksamheter som livförsäkring, fondförvaltning och bolån har fått allt större betydelse i koncernerna vid sidan av den traditionella bankverksamheten, dels i att koncernerna expanderat internationellt, speciellt inom Norden och Baltikum.

Nordea är det största finansiella företaget i Norden. I gruppen ingår stora banker i Sverige, Finland, Danmark och Norge. I november 2001 förvärvades Postgirot Bank. Den svenska verksamheten, som drivs under namnet Nordea Bank Sverige, innefattar bl.a. ett av Sveriges största finansbolag samt stora verksamheter inom fondförvaltning och bolåneverksamhet.

Svenska Handelsbanken har fler än 450 kontor i Sverige. Under 1990-talet har banken också växt i Norden, såväl genom förvärv som genom etablering av filialkontor. Det helägda bostadsinstitutet Stadshypotek är den största aktören på den svenska bolånemarknaden. Handelsbanken har även betydande verksamhet inom fondförvaltning, livförsäkring och finansbolagsverksamhet.

SEB är namnet på den finansiella koncern som bildats kring Skandinaviska Enskilda Banken. SEB har byggt upp en omfattande internationell verksamhet bl.a. genom förvärvet av tyska BfG Bank (numera SEB). I Sverige har SEB en stark ställning inom framför allt fondförvaltning och livförsäkring, men även för bostadslån och finansbolagsverksamhet. Av tradition är SEB också en stark aktör inom verksamheter som aktie- och valutahandel samt internationella betalningar.

FöreningsSparbanken bildades 1997 genom en fusion mellan Sparbanken Sverige och den kooperativa Föreningsbanken. Banken har ett omfattande kontorsnät i Sverige med fler än 530 egna kontor. Därutöver har FöreningsSparbanken ett nära samarbete med de fristående sparbankerna. I koncernen ingår Robur, Sveriges största företag inom fondförvaltning, och Spintab som är det näst största bostadsinstitutet. I september 2002 förvärvades HSB Bank, vilket är en mindre svensk bank koncentrerad på bosparande och bostadsutlåning.

Andra nordiska finanskoncerner

Två andra stora nordiska finanskoncerner med stark ställning i Sverige är Danske Bank och Skandia. Danske Bank är Danmarks största bank men har därutöver betydande bankverksamhet i såväl Sverige som Norge. Skandia är marknadsledande inom livförsäkringssparande men har även en stark position inom fondsparande. I koncernen ingår också Skandia-banken.

De fyra svenska bankkoncernerna, december 2002

	Antal anställda	Balansomslutning, mkr	Rörelseresultat, mkr
Nordea ¹	37 322	2 284 713	14 374
Svenska Handelsbanken	9 752	1 277 514	10 190
SEB	19 994	1 241 112	6 464
FöreningsSparbanken	17 223	957 503	6 848

Källa: Respektive banks årsredovisning

¹ Siffrorna för Nordea avser hela Nordeagruppen. Dotterbanken Nordea Bank Sverige AB hade år 2002 en balansomslutning på 483 995 mkr.

Banker i Sverige

Universalbanker

De fyra stora bankerna – Nordea, Förenings-Sparbanken, Handelsbanken och SEB – har tillsammans en stark ställning på den svenska bankmarknaden, både för inlåning och för utlåning. På inlåningsmarknaden är marknadsandelen för de fyra stora bankerna nära 80 procent och på utlåningsmarknaden cirka 75 procent.

Det finns många likheter mellan de fyra stora bankerna men också många olikheter. Det är exempelvis stor skillnad i typ av kunder, prissättning av tjänster och distributionssätt. Därför är det i grunden fel att tala om de fyra stora bankerna som en enhetlig grupp – de stora bankerna är konkurrenter med varandra och med alla andra banker på marknaden.

På den svenska marknaden har Förenings-Sparbanken och Handelsbanken flest kontor, cirka 540 respektive 450. Nordea har drygt 250 kontor och SEB drygt 200. Flera av bankerna säljer dessutom sina tjänster genom samarbeten med bland annat svensk Kassaservice, dagligvarubutiker och bensinstationer. Under senare år har kontorens inriktning ändrats från att i första hand hantera olika kassatjänster som betalningar till att i mycket högre grad vara inriktade på rådgivning och försäljning av bankens produkter och tjänster.

Nischbanker och utländska banker

Sett i ett femårsperspektiv har såväl de så kallade nischbankerna som gruppen utländska bankfilialer tagit marknadsandelar i Sverige. Nya banker som Skandiabanken, Länsförsäkringar Bank och Ikanobanken etablerade sig som telefon- och internetbanker i mitten av 1990-talet. De har gradvis utökat sitt tjänste-

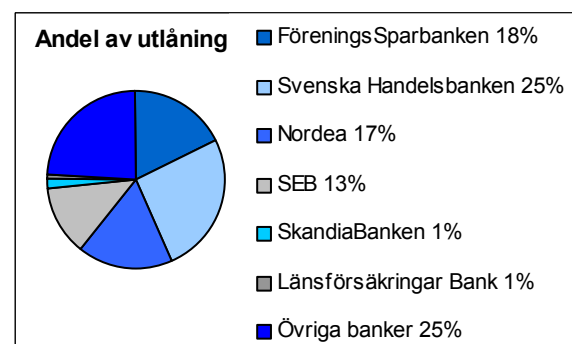
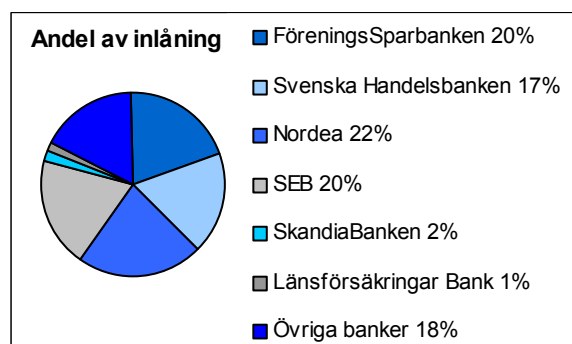
utbud men är fortfarande starkt inriktade på privatkundsmarknaden.

De utländska bankernas närvaro i Sverige har stärkts framför allt genom Danske Banks expansion i Sverige med ett femtiotal kontor. Inom vissa segment som till exempel investment banking har de utländska bankerna betydande marknadsandelar.

Sparbanker

De fristående sparbankerna är verksamma på lokala eller regionala marknader. Även om sparbankerna i landet som helhet enbart har en marknadsandel på cirka 5 procent kan en sparbanks marknadsandel på en lokal marknad vara väsentligt större.

Inlåning från och utlåning till svensk allmänhet, december 2002

Källa: SCB

Bostadsinstitut

Lån till bostäder

I Sverige sker utlåningen till fastigheter främst genom särskilda kreditmarknadsföretag, så kallade bostadsinstitut (hypoteksbolag). Den totala utlåningen från instituten var nära 1 200 miljarder kronor i slutet av år 2002. Sedan lång tid tillbaka är bostadsinstitutens utlåning i Sverige större än bankernas.

Bostadsinstitutet ger krediter till i första hand bostadsfastigheter, men också till affärs- och kontorshus samt till kommuner. Som säkerhet för utlåningen används huvudsakligen pantbrev i fastigheter. Utlåningen sker i form av bottenlån, som innebär att fastigheten belånas upp till maximalt 70-80 procent av marknadsvärdet. Ytterligare belåning sker i form av topplån som ofta erbjuds av den bank som äger institutet eller av annan bank som institutet samarbetar med. Institutet erbjuder ett brett utbud av lån med rörliga och fasta räntor. Räntebindningstiden kan variera från helt rörlig till 15 år.

Bostadsinstitut

Det två största bostadsinstitutet, Stadshypotek och Spintab, ägs av Handelsbanken respektive FöreningsSparbanken. Även Nordea och SEB är genom sina bostadsinstitut betydande aktörer på marknaden. Det fjärde största institutet, SBAB, är ett statligt bolag som ursprungligen enbart finansierade statliga bostadslån men som sedan början av 1990-talet konkurrerar fullt ut med de övriga instituten. Även banker som Skandiabanken och ICA Banken säljer bostadslån och konkurrerar därmed med bostadsinstitutet.

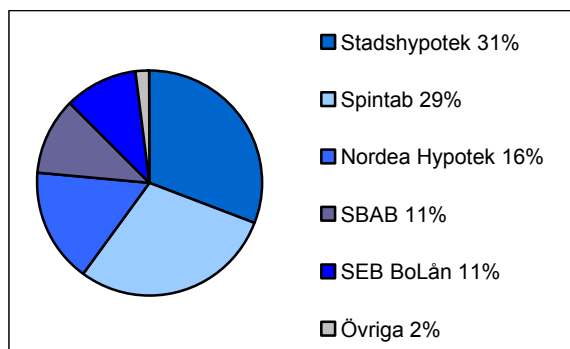
De bankägda bostadsinstitutet samarbetar nära med sina moderbanker. Det innebär att dessa bostadsinstituts kontakter med kunderna i stor utsträckning sker via bankernas kontor. Under de senaste åren har internet växt fram som en viktig försäljningskanal och det är i dag möj-

ligt hos flertalet institut att ansöka om bolån genom internet.

Finansieringsformer

Utlåningen från bostadsinstitutet finansieras huvudsakligen genom att obligationer och certifikat emitteras på marknaden. De bankägda instituten finansierar också sin utlåning också genom lån från sina moderbanker. Bostadsinstitutet får dock inte ta emot inlåning. En nyare finansieringsform är värdepapperisering som innebär att tillgångar i form av exempelvis lån med säkerhet i fastigheter säljs till ett utomstående bolag som i sin tur finansierar köpet genom att ge ut värdepapper.

Marknadsandelar för svenska bostadsinstitut, december 2002¹

Källa: SCB

¹ Respektive instituts andel av bostadsinstitutens utlåning till allmänheten.

Övriga kreditmarknadsföretag

Bostadsinstituten utgör den största gruppen av företag bland kreditmarknadsföretagen. Även finansbolag samt företags- och kommunfinansierande institut hör till gruppen och brukar betecknas övriga kreditmarknadsföretag.

Finansbolag

Finansbolagens verksamhet riktar sig i första hand till företag (bl.a. avbetalning, leasing och factoring) men till viss del även till hushåll (bl.a. kontokorts- och avbetalningskrediter). Genom avbetalningsköp kan ett företag fördela kostnaden för en stor investering. Leasing gör att ett företag kan investera utan att binda eget kapital. Med factoring kan kundfakturor förvandlas till likvida medel.

Balansomslutning för de tio största företagen i gruppen övriga kreditmarknadsföretag

Miljarder kronor, dec 2002	
Svensk Exportkredit	133
Kommuninvest i Sverige	50
Landshypotek	34
Handelsbanken Finans	33
Nordea Finans	31
SEB Finans	25
Volvofinans	24
Föreningssparbanken Jordbrukskredit	21
Föreningssparbanken Finans	15
Telia Finans	10
Summa tio största	376
Totalt övriga kreditmarknadsföretag	472

Källa: Sveriges Riksbank

Det finns cirka 60 finansbolag i Sverige, med en sammanlagd utlåning på drygt 200 miljarder kronor vid utgången av år 2002. De största finansbolagen är bankägda men flertalet av bolagen ägs av icke-finansiella företag som vill erbjuda finansieringsmöjligheter för sina kunder. Den huvudsakliga finansieringen för finansbolagen är lån från andra finansiella företag, framför allt banker. Några av de större finansbolagen ger även ut egna certifikat på värdepappersmarknaden.

Finansbolagen utvecklades kraftigt under 1980-talet, delvis som en följd av att bankmarknaden var hårt reglerad. I slutet av 1980-talet fanns det nära 300 finansbolag men i samband med turbulensen på finansmarknaden under 1990-talets första hälft minskade antalet bolag snabbt.

Företags- och kommunfinansierande företag

De företags- och kommunfinansierande företagen inriktar sin verksamhet på vissa delar av näringslivet eller på utlåning till kommuner. De finansierar sin verksamhet genom att ge ut obligationer, certifikat och reverser.

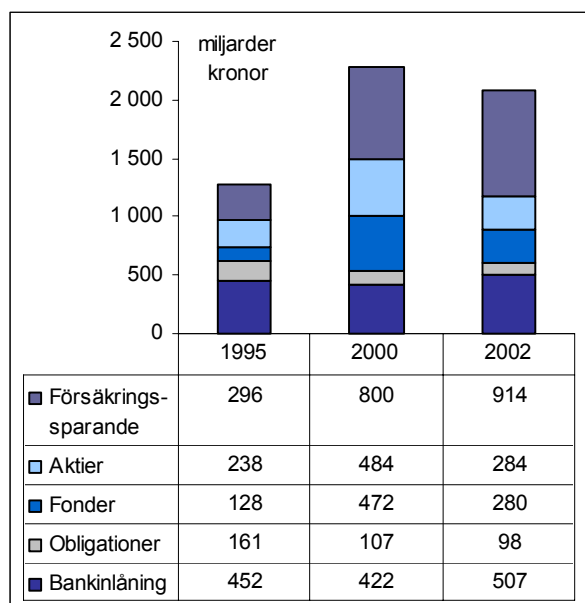
Det största av dessa företag är det statligt ägda Svensk Exportkredit (SEK). SEK är specialiserat på krediter till svenska exportföretag. Kommuninvest är en sammanslutning av ett antal kommuner och lämnar krediter till sina medlemmar. Det tredje största företaget i denna grupp är Landshypotek som lämnar bottenlån till jord- och skogsbrukare.

Sparande

Hushållens finansiella tillgångar

De svenska hushållens finansiella tillgångar har mer än fördubblats sedan början av 1990-talet. De uppgick i december 2002 till cirka 2 100 miljarder kronor. Ökningen har varit kraftig i framför allt försäkrings- och fondsparande medan bankinlåningen enbart ökat under det senaste årets börsoro. Sett som en andel av de totala tillgångarna har bankinlåningen minskat från över 46 procent år 1990 till cirka 24 procent år 2002. Under senare år har hushållens finansiella tillgångar i form av aktier och fonder minskat markant. Även nysparandet i dessa sparformer minskade och istället ökade bankinlåningen med 30 miljarder kronor under 2002.

Hushållens finansiella tillgångar i slutet av 1995, 2002 och 2002

Källa: Finansinspektionen, Sparbarometern

Fondsparande

En viktig förklaring till fondsparandets snabba tillväxt är den positiva börsutvecklingen under framför allt andra hälften av 1990-talet. Redan tidigt under 1980-talet började många svenskar

att placera delar av sitt sparande i värdepappersfonder, delvis som en följd av att vissa former av sådant sparande var skattesubventionerade. I dag beräknas 85 procent av den svenska befolkningen ha någon del av sitt sparande i värdepappersfonder. Det nya pensionssystemet har inneburit en ytterligare ökning av fondsparandet eftersom en del av pensionsmedlen – premiepensionen – placeras i värdepappersfonder hos privata och statliga fondbolag.

Försäkrings-sparande

Även försäkrings- och pensionssparande har ökat kraftigt sedan 1990-talets början. Detta kan delvis förklaras av värdeökningen på de tillgångar, främst aktier och fastigheter, som försäkringsbolagen placerar spararnas medel i, men även nettosparandet har ökat markant. Under andra hälften av 1990-talet har en ökande andel av försäkrings-sparandet skett i fondförsäkringar (även kallade unit linked) vilket är en försäkringsform där sparandet placeras i värdepappersfonder i enlighet med spararens eget val. En form av pensionssparande är också IPS (Individuellt Pensions-Sparande) där man som sparare kan placera pengar i aktier, fonder, obligationer eller på bankkonto.

Livförsäkringsbolag

Samtliga stora svenska affärsbanker har egna livförsäkringsbolag som tillhör de största aktörerna på marknaden. Det största bankägda försäkringsbolaget är SEB Trygg Liv, som tillsammans med Skandia är störst på den svenska marknaden för liv- och fondförsäkringar. Andra stora aktörer är AMF Pension, Handelsbanken (inklusive SPP), Länsförsäkringar, Folksam, Robur Försäkring (FöreningsSparbanken) och Nordea Liv.

Fondbolag

Fondsparande

Sparandet i värdepappersfonder har ökade stadigt fram till år 2000. Under 1980-talet stimulerades fondsparandet både av en positiv börsutveckling och av förmånliga skatteregler. Detta lockade många svenskar, vilket i sin tur medförde en väl spridd kunskap om fondsparande. Värdepappersfonder stod i slutet av år 2002 för cirka 13 procent av svenska folkets finansiella tillgångar. Cirka 85 procent av alla svenskar har sparande i fonder.

Den totala förmögenheten i svenska värdepappersfonder ökade från 120 miljarder kronor år 1990 till som högst över 900 miljarder kronor i början av år 2000. Sedan dess har fondförmögenheten minskat till cirka 700 miljarder kronor till följd av nedgången på aktiemarknaden. Vid slutet av år 2002 var 49 procent av fondförmögenheten var placerad i aktiefonder, 29 procent i räntefonder, 17 procent i blandfonder och 5 procent i hedgefonder.

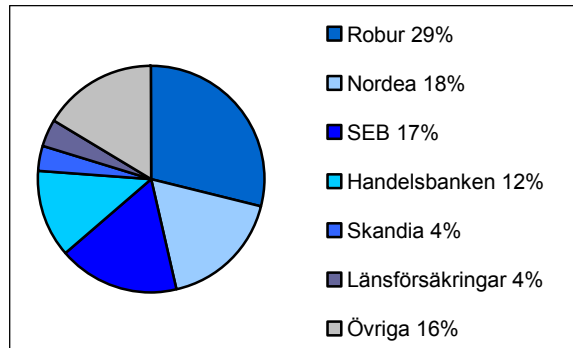
Fondbolag

Utbudet av fonder har växt i takt med det ökade intresset från spararna. På den svenska marknaden finns ett åttiotal fondbolag som tillsammans säljer sparande i mer än 1 000 fonder. Under lång tid var de fyra stora bankernas fondbolag helt dominerande på marknaden

men under senare år har de andra fondbolagen på marknaden växt. Det kan illustreras med att de fyra stora bankerna förvaltar cirka 76 procent av den samlade fondförmögenheten medan dessa bankers andel av nettosparandet i fonder var cirka 64 procent under år 2002.

De största aktörerna på den svenska fondmarknaden är FöreningsSparbankens fondbolag Robur, Nordea Fonder, SEB Fonder och Handelsbanken Fonder. Dessa fondbolag har alla ett stort utbud av fonder med inriktning på olika geografiska områden och olika branscher. Det har också blivit allt vanligare att fondbolag inte enbart säljer sina egna fonder utan också tillhandahåller andra – fram för allt stora internationella – fondbolags fonder.

Fondbolag i Sverige. Andel av totalt förvaltad kapital i svenska fondbolag, december 2002

Källa: Nyhetsbrevet Fond & Bank

Bank via internet

Internetbanker i Sverige

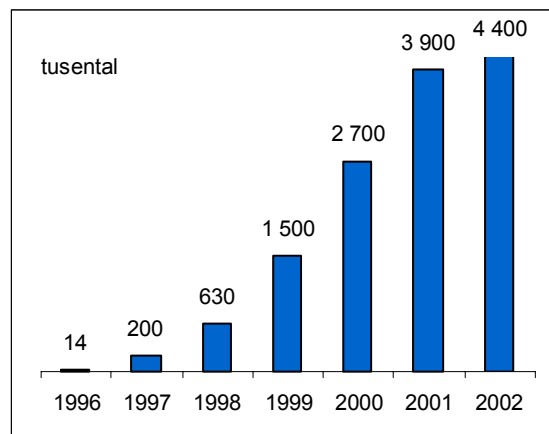
De svenska bankerna är världsledande när det gäller att erbjuda banktjänster på internet. Hos alla större banker i Sverige är det möjligt att via internet få information om konton och tillgångar, göra betalningar samt köpa och sälja fondandelar och värdepapper. För företagskunder har det sedan lång tid varit möjligt att sköta sina bankaffärer via internet.

I jämförelse med banker i flertalet andra länder har svenska banker en mycket hög andel internetkunder. En viktig förklaring till den framträdande positionen är att de svenska bankerna sedan mitten av 1990-talet gjort stora satsningar på att utveckla kundvänliga och effektiva banktjänster på internet. En annan viktig förklaring är att en stor andel, över 60 procent, av de svenska hushållen har dator i hemmet som är ansluten till internet.

Internetbankskunder

Under 1996 lanserades de första banktjänsterna på internet i Sverige. De första åren var utbudet av tjänster begränsat. Men i takt med att tjänsteutbudet breddats, och antalet datorer i hemmen ökat, har antalet kunder ökat explosionsartat. I slutet av år 2002 hade bankerna över fyra miljoner internetkunder, vilket skall sättas i relation till en befolkning på 8,9 miljoner. En del av dessa kunder är dock kund i fler än en bank. Andelen svenskar som använder internet som sin huvudsakliga kontaktform med banken är enligt olika undersökningar 35-40 procent.

Antal internetkunder hos svenska banker i slutet av respektive år

Källa: Svenska Bankföreningen

Den ökade användningen av banktjänster via internet har uppenbara fördelar för såväl bankkunderna som bankerna. Kunderna får genom internet en bättre överblick över sina bankaffärer. De kan enklare och effektivare sköta sin vardagsekonomi utan att behöva besöka sitt bankkontor. Det har också visat sig att bankkunder som övergår till internet blir mer aktiva, de gör fler bankaffärer. För bankerna innebär internet att distributionen och produktionen av banktjänster kan effektiviseras. Långsiktigt medför den ökande internetanvändningen att de traditionella bankkontoren kan ersättas med kontor som i första hand är inriktade på rådgivning och försäljning.

Betalningar

Betalningsinstrument

Vid sidan av mindre kontantbetalningar sker praktiskt taget alla betalningar i Sverige genom förmedling av bankerna eller kontokortsföretagen. De vanligaste betalningsinstrumenten är olika former av betalkort och elektroniska gireringar. Flertalet av betalningarna är kopplade till transaktionskonton i bankerna. På transaktionskonton registreras bland annat löneinsättningar, uttag i bankomater, kortköp och automatiska överföringar.

Elektroniska betalningar

Under de senaste decennierna har pappersbaserade betalningar som blankettgireringar, checkar och kassabetalningar i snabb takt ersatts av olika former av elektroniska betalningar. Användningen av olika former av betalkort har t.ex. tiodubblats sedan början av 1990-talet samtidigt som användningen av checkar i princip har upphört.

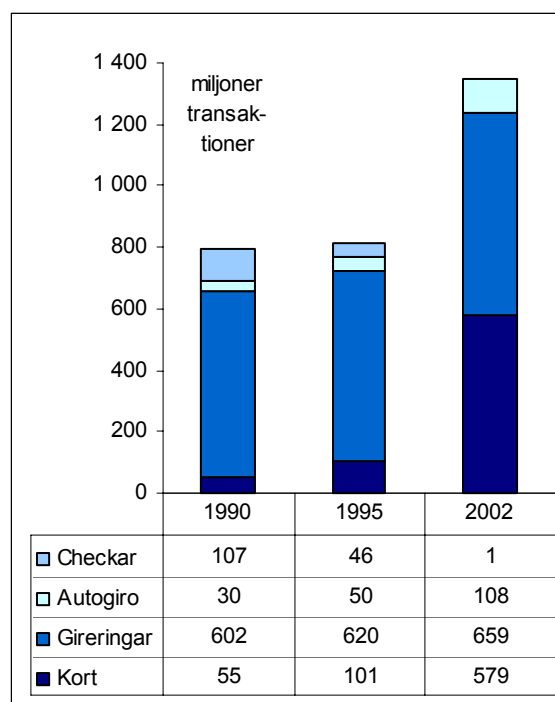
Antalet elektroniska girobetalningar, främst via internet, har ökat kraftigt samtidigt som antalet gireringar med pappersbaserade blanketter minskat. Vid en internationell jämförelse av andelen elektroniska betalningar i förhållande till det totala antalet icke-kontanta transaktioner ligger Sverige i täten tillsammans med övriga nordiska länder.

Girosystem

Det finns två olika girosystem i Sverige. Bankgirot ägs gemensamt av bankerna medan Postgirot sedan hösten 2001 ägs av Nordea. Båda dessa konkurrerande system är tekniskt avancerade och medger snabba och säkra betalningar. År 2000 gjordes över 800 miljoner betalningar via bank- och postgiro till ett sammanlagt värde av nära 8 000 miljarder kronor.

Det svenska systemet med uttagsautomater är också väl utbyggt med fler än 2 600 automater. Årligen görs fler än 300 miljoner uttag på i genomsnitt ungefär 800 kronor i dessa automater. Systemet används på ett rationellt sätt i och med att alla bankers bankomater kan användas av i princip samtliga bankkunder.

Användning av betalningsinstrument 1990, 1995 och 2002

Källa: Sveriges Riksbank